

Тема 2

Зміст, засоби формування соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку.

План

1. Програмне забезпечення формування соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку.
2. Державний стандарт дошкільної освіти - документ, що містить перелік і опис згрупованих за освітніми напрямками результатів навчання і компетентностей, які набуваються вихованцями впродовж здобуття дошкільної освіти.
3. Засоби формування соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку.
4. Гра як засіб формування соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку.

Реалізація особистісно орієнтованої моделі, проголошеної Базовим компонентом дошкільної освіти пріоритетною на сучасному етапі розвитку держави, вимагає переосмислення позиції дитини не лише в освітньому процесі, а й у побудові життєвих відносин з оточуючими. В умовах сьогодення одне з основних завдань освітнього процесу полягає не в накопиченні навчальної інформації з окремих галузей знань, а насамперед у формуванні готовності до самостійного пошуку способів пізнавальної інформації, налагодження людських стосунків, взаємодії, спілкування й уже на цій основі збагачення власного запасу знань і досвіду.

Особливості життя в сучасному соціумі вимагають зниження вікових меж для початку економічного виховання й соціалізації дітей як фундаментальної бази для подальшої економічної освіти, що є невід'ємною умовою успішної соціалізації взагалі. Процес формування соціально-фінансової грамотності підростаючого покоління в різних аспектах досліджували філософи, економісти, соціологи, психологи, педагоги (І. Сасова, М. Стельмашук, В. Чічканов та ін.).

Визначено, що фінансова грамотність – достатній рівень знань і навичок в області фінансів, який дозволяє правильно оцінювати ситуацію на ринку і приймати розумні рішення. Знання ключових фінансових понять і вміння їх використовувати на практиці дає можливість людині грамотно управляти своїми грошовими засобами

Новою редакцією Базового компоненту дошкільної освіти України (2021) вперше наголошено на необхідності формування соціально-фінансової грамотності дошкільників (прояву соціальної компетентності й навичок фінансової грамотності), що характеризується як здатність дитини усвідомити, хто вона є і як потрібно взаємодіяти з іншими людьми. Це надихає дитину вивчати свої права і обов'язки, планувати бюджет, раціонально використовувати ресурси, заощаджувати, оцінювати наявні можливості, формує розвиток лідерських якостей.

Відповідно, у сучасній теорії та практиці дошкільної освіти активізувався науковий пошук ефективних освітніх технологій формування соціально фінансової грамотності дошкільників (І. Ярига, Д. Нетребя). Здебільшого, наукові дослідження присвячено таким проблемам: формуванню економічної грамотності в дітей дошкільного віку, підготовці педагогів дошкільного закладу до економічного виховання дітей (Н. Грама, А. Сазонова);

формуванню бережливості в аспекті економічного виховання (Л. Нульман, Л. Островська, О. Парамонов); розробленню найоптимальніших форм і методів навчання дошкільників (Т. Антонова, П. Апанасов, Л. Артемова, Н. Білова, О. Білоус, А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Грама, Г. Григоренко, Е. Карпова, О. Янківська). Дослідники П. Атутов, С. Батишев, Ю. Васильєв, Н. Кулакова та ін. розглядали соціально-фінансову грамотність дітей старшого дошкільного віку як одну з частин трудового виховання та відзначали, що економічна освіта й виховання розпочинаються з підготовки дітей до школи, життя і праці, стають однією з необхідних умов їх громадянської, трудової і моральної зрілості.

Дослідження свідчать, що в дошкільному віці формування соціальнофінансової грамотності найефективніше відбувається у предметно-практичній, предметно-ігровій, комунікативній, господарсько-побутовій, пізнавальній діяльності дитини, у процесі організації різноманітних видів діяльності дітей, зокрема, ігор, художньої літератури, спілкування з дорослими, різних видів предметної діяльності.

Велику роль у формуванні соціальнофінансової грамотності старших дошкільників *відіграє гра*. Фінансова грамотність – дуже важлива допоміжна навичка, яку необхідно розвивати з самого дитинства, закладаючи в голову дитини розуміння, як правильно та ефективно розпоряджатися особистими фінансами. Нестача доступних та ясних навчальних програм та освітніх матеріалів для дітей та батьків, а також мала кваліфікованих викладачів, які здатні пояснити простою мовою непросту тему – все це спричиняє нестачу або відсутність навичок, які необхідні для грамотного управління особистими грошима, реалізації усвідомленого вибору фінансових послуг, а також взаємодії із фінансовими організаціями, які займаються захистом прав споживачів. Дослідження останніх років свідчать про необхідність запровадження економічної освіти з дошкільного віку.. Впровадження основ економічної грамотності для дітей дошкільного віку є актуальним питанням, адже нині діти дуже швидко вбирають атмосферу нової реальності, навчаються та освоюють сучасні технології.

Для побудови у дітей дошкільного віку фінансової грамотності та економічного мислення, правильного сприйняття користування грошима та розвитку гармонійної, допитливої, творчої особистості, що прагне успішної соціалізації в умовах безперервних соціально – економічних змін, потрібна соціалізація в умовах безперервних соціально – економічних змін, потрібен спеціальний підхід. Зрозуміло, діти залишаються дітьми й у такому важливому питанні, як фінанси та вміння поводитися зі справжніми грошима важливо підібрати ті форми роботи, які цікаві дітям. Що люблять усі діти без винятку? Звісно ж, ігри!

Розробка методичних матеріалів та цікавих, розвиваючих ігор, спрямованих на формування основ фінансової грамотності – це не тільки корисні навчальні матеріали, а й цікаві освітні розваги, із якими легше зацікавити дітей складною темою.

Існує безліч методів, які допоможуть викликати у дошкільника інтерес до навчальної гри. Серед них такі як:

- Наочні: спостереження, демонстрація наочних посібників, інтерактивного матеріалу, візуальних образів, мультфільмів, відеороликів.

- Словесні: розповідь педагога, бесіда, читання художньої літератури, питання пошукового характеру, ведення діалогу у грі.
- Ігрові: сюжетно-рольові ігри, дидактичні ігри та вправи; практичні: програвання ситуацій, моделювання, вправи та ін. Переслідуючи відразу кілька цілей – освітню, розвиваючу та виховну, можна не тільки досягти успіху в освоєнні фінансової грамотності, але й весело, з інтересом провести час з дитиною, збагатити її словниковий запас, закласти перші кроки до відповідальності, сформувати комунікативні здібності, навчити оцінювати свої бажання та можливості.

На допомогу педагогові чи батькам можуть прийти казки, інтерактивні матеріали, знайомі кожній дитині мультфільми (серії «Смішарики», присвячені фінансовій грамотності) та, звичайно ж, власна фантазія. Корисно буде влаштовувати ігри на природі, де валютою служитиме березовий листок або травинка, разом з дітьми вивчати рахунок і підвищувати власну фінансову компетентність, разом вирішувати складні питання і, нарешті, заохочувати до самостійності і вміння використовувати набуті знання, вміння і навички. Навчальна та ігрова діяльність значно підвищує знання. Велике значення для формування фінансової грамотності мають інтерактивні технології: відео заняття, інтерактивні книги, питання пошукового характеру, завдання із

Новизна взаємодії з мережею Інтернет формує єдиний інформаційноосвітній простір, який поряд із традиційними формами викликає більший інтерес у дошкільнят і швидше формує необхідні навички. Всі ці варіанти навчання дозволяють сформувати у дошкільнят розуміння про економічний світ, різні терміни, розширити нові фінансові знання, вміння та навички. Діти, роблячи багато нових для себе дій, вчаться реалізовувати їх у різних умовах, з різними об'єктами, що підвищує міцність і усвідомленість засвоєння знань. У іграх, моделюються реальні життєві ситуації: операції купівлі-продажу, виробництва та збуту готової продукції та багато іншого. Поєднання навчальноігрової та реальної діяльності найефективніше сприяють засвоєнню дошкільнятами складних економічних знань. Знання засвоюються дошкільнятами у грі за умови ускладнення змісту інтелектуальних завдань. Ускладнення має якісний характер і вимагає створення проблемно-ігрових, проблемно-практичних, проблемно-пізнавальних ситуацій, що дозволяють виявити глибину розуміння дітьми тих чи інших економічних понять. Поступове ускладнення ігрових завдань підтримує дитячу діяльність у «зоні найближчого розвитку». Опанування економічними знаннями в привабливій для дитини ігровій ролі позитивно позначається і на їх засвоєнні. Процес спілкування дітей один з одним і з дорослим у спільній ігровій діяльності супроводжується позитивними емоціями, що стимулює їхню пізнавальну активність, сприяє розвитку мислення. Поєднання навчальноігрової та реальної діяльності найефективніше для засвоєння дошкільнятами складних економічних знань. В процесі формування соціально-фінансової грамотності діти оволодівають доступними їхньому віку елементарними економічними поняттями та навичками соціально-економічної поведінки; у них формуються моральні почуття та морально-економічні якості, необхідних для успішної економічної діяльності; з'являється інтерес до економічної сфери життя. Одним із найбільш ефективних засобів формування соціально- фінансової грамотності дітей дошкільного віку є гра - як провідний вид діяльності, що забезпечує головні лінії психічного розвитку. Саме в грі дитина не лише закріплює та впроваджує отримані знання, наслідуює форми суспільних відносин людей, а й

поступово опановує моральні норми та починає керуватися ними у своїх стосунках із дорослими й іншими дітьми.

Програмне забезпечення для формування соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку включає міжнародну програму «Афлатот» від Aflatoun International, яка адаптована для українських реалій, а також програми, розроблені фахівцями Національного банку України, такі як «Мої перші гроші». Ці програми містять дидактичні ігри та інтерактивні матеріали, що навчають дітей основам бюджетування, заощаджень, розуміння ролі грошей, а також розвитку відповідальності та інших підприємницьких якостей.